

Előszó

A Moldvában élő csángók sajátos kultúrája, életmódja és történelme iránti érdeklődés a XVIII. század második felében ébredt fel Magyarországon. A magyar értelmiség részéről a reformkorban felmerült az az igény, hogy a moldvai csángóságot a kialakuló polgári magyar nemzet részévé tegyék, de ezek a kezdeményezések rövidesen utópiának bizonyultak.

Az első világháborút követő politikai változások azt eredményezték, hogy a moldvai csángók az erdélyi magyarokkal együtt a román állam keretei közé kerültek, de a hatósági tiltások miatt az erdélyi magyar tudósok ebben az új helyzetben sem végeztek alap kutatásokat Moldvában.

A második világegést követően kolozsvári nyelvészek, folkloristák és etnográfusok rendszeres kutatásokat kezdeményeztek a moldvai csángó falvakban, ugyanakkor a Magyarországra kitelepítettek körében is jelentős gyűjtések történtek. A román hatalom 1953-ban megszüntette a moldvai csángó falvakban kezdeményezett magyar oktatást, ugyanakkor minden eszközzel ellehetetlenítette, megtiltotta és megakadályozta a csángó közösségek tudományos kutatását is.

Az 1970-es években, Romániában fokozatosan elmélyült a diktatúra intoleráns nemzetiségi politikája, éppen ezért a román titkosrendőrség külön programot dolgozott ki egy olyan kiadvány összeállítására, megjelentetésére és terjesztésére, mely a moldvai csángók erdélyi román eredetét bizonyítja. Az úgynevezett Dumitru Mártaş-féle elmélettől ma sem tud szabadulni a csángókkal foglalkozó román irodalom. A diktatúra utolsó évtizedeiben a csángók között csak titokban, illegálisan lehetett tudományos kutatásokat folytatni.

Az 1989-es romániai rendszerváltozást követő években a moldvai csángók anyanyelvű hagyományos kultúrája, egyházi és iskolai élete, érdekvédelmi törekvése a hazai és az európai politikai élet, a média és a közfigyelem központjába kerültek. Az elmúlt tizenöt évben számos magyar, román és külföldi kutató, valamint munkacsoport foglalkozott a Moldvában élő csángók életmódjával, nyelvjárásával, vallásosságával, hagyományos folklórával és tárgyi kultúrájával, jellegzetes társadalomszerkezetével, identitásával, kapcsolatrendszerével és érdekvédelmével. Mivel ez az értelmiségi attitűd egészen napjainkig fennmaradt, a moldvai csángókkal kapcsolatos tudományos és publicisztikai irodalom nagyon változatos és gazdag. Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy a Moldvában élő csángók a legkutatottabb magyar nyelvű közösséget alkotják. Bibliográfiánk ezt a széles körű – tudományos, publicisztikai és szépirodalmi – érdeklődést tükrözi.

A kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar Néprajz és Antropológia Tanszékének tanárai és diákjai már 1991-től rendszeres alap kutatásokat végeznek moldvai csángó falvakban. Ennek a tizenöt éve folyó kutatási programnak a szervezését a Kriza János Néprajzi Társaság, a tanszék háttérintézménye vállalta. A terepen összegyűjtött anyagok rendszerezése, feldolgozása és értelmezése során sürgetővé vált a csángókkal kapcsolatos irodalom összegyűjtése is.

A bibliográfia szerkesztői tudatában voltak annak, hogy egy ilyen kutatási programot csakis csapatmunkával lehet elvégezni. Az adatbázis létrehozásában magyar, román, német, lengyel, olasz, angol és amerikai kutatók vettek részt. Köszönjük önzetlen, kalákában végzett munkájukat.

Tudjuk azt is, hogy bibliográfiánk nem teljes. Kutatómunkánk során elsősorban arra törekedtünk, hogy a legfontosabb tudományos publikációk adatai mind bekerüljenek adatbázisunkba. A moldvai csángók életmódjával, kultúrájával, érdekvédelmével kapcsolatban folyamatosan jelennek meg különböző újságcikkek és elemzések. Az irodalomjegyzékünkbe besorolt sajtóanyag nem teljes, de a szétszórtan megjelenő újságcikkek révén árnyaltabb képet alkothatunk a moldvai csángókról, azok sok esetben elősegíthetik a tudományos elemzéseket is. Az utóbbi öt évben végzett gyűjtő- és szerkesztőmunkánkat a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és az MTA Arany János Közalapítványa támogatta.

Kolozsvár, 2006. május 30.

A szerkesztők

